

VILLANY *hárfa*

liturgia gitárral

Gergő Lajos KÉRDÉSRE VÁLASZT Ő KÜLDJÖN

A *Távlatok* 1993/1. számában jelent meg Czigány György *Lehet-e szent, ami rossz?* című írása, amely a liturgiában használatos szent zenével kapcsolatban tett fel kérdéseket, s – a téma komolyságához mérve méltatlanul rövid, mondhatni nyúlfarknyi terjedelemben – sietve meg is válaszolta azokat. Szép lassan vezeti az olvasó figyelmét – ráirányítva az eddigi igen nagyhírű, sikeres magyar egyházzenei tevékenységre –, s amikor ott tartunk, hogy elmélázva már-már azon kezdünk gondolkodni, miért is megy ez nekünk ilyen jól, akkor kapjuk nyakunkba a jeges vizet, s kénytelenek vagyunk visszahökölni, visszazuhanni a „szomorú” valóságba. Ugyanis – a szerző szerint – templomainkban egyre jobban „burjánzik” a fiatalok által mintegy harminc évvel ezelőtt kezdeményezett gitáros, „fiatalos hangvételő” ének, zene. S ez az egészében és velejéig rossz, káros „dilettantizmus” oly nagy méreteket öltött napjainkra, hogy tevékenységének üde, zöld levelet, virágot – s minden termést! – nélkülöző száraz kóróágai körbefonják az orgonát, a kántort, s így megbénítva, „elhallgattatva” azokat, örök Csipkerózsika-álmokra ítélik az „igazi szent zenét”. Szinte magam előtt látom: ahogy az olvasók Czigány György „látnoki” sorai végére érnek, egy emberként ugranak fel, hogy – az ő szavajárásával élve – most aztán elég ebből a „puha diktatúrából”, csináljunk itt végre rendet!

Miről is van szó valójában? Azt nem lehet elvitatni, hogy a fiataloknak van egy sajátos életérzésük, amely az idősebbekétől igencsak különbözik. Éppen jó harminc évvel ezelőtt bensőjükből támadt az az igényük, hogy ezt zenei nyelven is megfogalmazzák, közreadják. Nagyon is jól tudom, hogy ez idő alatt rengeteg értéktelen, ízlésromboló zenei mozgalom, irányzat, mű született; de azt sem tagadhatjuk, hogy – kisebb számban – olyanok is, amelyek kiállták az idő próbáját. Manapság inkább már csak ezekre emlékezünk, s könnyen elfeledkezünk arról, hogy ha annak idején az egészzet mindenestül betiltják, üldözik, akkor most mit hallgatnánk, emlékezve a régi szép időkre. Ugyanezen igényből indult el a templomokban is a „fiatalos” zenélés, és egyáltalán nem az ifjúsági lelkipásztorkodás mesterkedése volt az, ami beindította. Ha jól emlékszem, nem túl nagy megértéssel kezelték, s még ma is ez a jellemzőbb.

Először is tegyünk különbséget gitáros zene és erősítő-gitáros zene között. A cikkből azt lehet gondolni, mintha az volna az általános, hogy templomainkban artikulátlanul tombol az elektromos rockzene.

Hadd nyugtassak meg mindenkit: erről szó sincsen, jómagam talán egyszer-kétszer hallottam ilyesfajta nagy csinnadrattát az elmúlt tíz év alatt. Ami valóban több helyen él, az az, hogy egy kisebb-nagyobb énekkar néhány akusztikus gitárral kísérve, esetleg kiegészítve azt egyéb hangszerekkel (fuvola, furulya, hegedű, gordonka), vezeti az ifjúsági miséken a hívek énekét. Itt hangsúlyozni kell, hogy valóban csak az ifjúsági misékről van szó, s legtöbb helyen azok közül is legfeljebb minden hónapban egy alkalommal „lépnek fel” ezek az énekkarok. Szó sem lehet tehát arról, hogy így ők – legyen nevük a továbbiakban „gitáros kórus” – kiszorítanák az egyéb zenét a templomból. Ami az itt szereplő fiatalok zenei képzettségét és igényét illeti, nyilván eléggé változatos. Helye válogatja, hogy hol használják a gitárt hangszerként, és hol „zajládának”. Azt is fel kell fednünk Czigány György előtt, hogy vannak közöttük sokan, akik tanultak, tanulnak hangszereken játszani, és nemcsak szeretik, de művelik is a „komoly” zenét. (Muszáj volt itt így írnom, mert utalni szerettem volna arra, hogy szerintem csak kétfajta zene létezik: jó vagy rossz.) Tudom, hogy az egyházi zenében különleges helyet foglal el az orgona; de a II. vatikáni zsinat rendelkezése is lehetővé teszi más hangszerek alkalmazását. Ezek után, ha a legkülönbélebb hangszereket is kezünkbe adja a Teremtő, ne kezdjünk csoportosíthatni, válogatni, de legfőképpen ne osztályozunk. Minden a használón múlik.

Úgy gondolom, hogy – sajnos – tényleg rengeteg hatásvadász, félresikerült gitáros dal született; de ezek mellett fellelhető egy értékes rész is! S ha teret, főként időt, tisztulási időt hagyunk eme műfajnak, frissülése után igazi áldás lehet az egyháznak. Ha a Magyar Egyházzenei Társaság nemcsak leszólná a

gitáros zenét szerző, játszó fiatalokat, hanem beszédbe elegyedne velük, s barátilag-testvéreleg segítené a fejlődésüket, előmozdítaná a tisztulás, az érés folyamatát. De így, ahogy ma mindez történik, csak a legrosszabb felé visz. Ezen párbeszéd hiánya miatt a „gitáros kórusok” külön, saját együletet alapítottak, gettóba vonultak. Most tényleg megvan annak a veszélye, hogy végképp elmegy egymás mellett a két generáció, pedig nem tudom, hogyan is akarhatná s tudná az egyház a „jövő záloga”, a fiatalság nélkül megoldani égető problémáit. Elszorul Czigány György szíve, ha bemegy egy dugig telt templomba, ahol az ifjúsági misén az egész hívő sereg – s itt kivételesen a többség fiatal! – egy szívvel, összeforrt lélekkel vesz részt a közös áldozaton, énekelve a kedvenc dalait, ugyanakkor a legújabb Orbán vagy Szokolai-mű nem izgatja fel őket annyira. Pedig minden érdekli a mai fiatalokat is, csak nevelni kell tudni őket, de elsősorban szeretni, megérteni, és olyannak elfogadni őket, amilyenek. Egyetlen szülő sem veszi ki a gyereke kezéből a biciklit, amikor még meg sem tanult járni vele, s adja az autót, hogy gyerünk, gyerünk, használd! Először kiválóan megtanítja hajtani a kerékpárt, megéreztetni a száguldás örömét s veszélyeit, s ha felnőtt hozzá, autót is vezethet majd. Ám ha mégiscsak elveszi a hozzá életkoránál fogva is sokkal közelebb álló játékát, csak az ellenséges hangulatot keltő unszolgatás marad, s nem érti, miért nem akarja a jobbat ez a gyerek. Az a legfontosabb, hogy akik az adott plébánián felelősek a zenéért, tegyenek meg mindent annak érdekében, hogy a szerzemények tömegéből csak a liturgiához illőket használják a szentmiséken; az pedig mindenkor a saját kedvük és joguk szerinti, hogy mit énekelnek, dudorásznak akkor a fiatalok, ha például egy kiránduláson vesznek részt, és jól érzik magukat.

Véleményem szerint nem szabad a „gitáros kórusok” zenei ténykedését a kortárs kitűnő zeneszerzők működésével még kapcsolatba hozni sem, nemhogy összehasonlítani. Amivel párhuzamba állítható, az a népénekek vaskos tárháza. Hiszen azok szolgálnak arra, hogy a hívek éneke felhangozhassék a liturgiákon, s így a közös énekben szívüket együtt, egy örömben emelhessék Istenhez. Gondoljunk csak arra, hogy a népénekek válogatásához mennyi idő állott rendelkezésre. Az *Éneklő Egyház* című szép gyűjteményben mégis akad olyan népének, amit vagy a szövege, vagy a dallama, vagy mindkettő miatt szívesen kihagynék a könyvből. De ez egyáltalán nem akadályoz abban, hogy a többit nagy kedvvel énekeljem. Sok olyan „fiatalos” dalt ismerek, amelyek nyugodt szívvel összevethetők a népénekekkel, s a liturgiában való használatukban szerintem semmi probléma nem merül fel. Gondolom, Czigány György is belátja, hogy nem szükségszerű az, hogy mindenkit csak ugyanaz a fajta zene tudjon imádságos lélekkel Istenhez emelni. Van, akit csak az igazán nagyok muzsikája, van, akit a gregorián tud felemelni, s van, akit csak a fiatalos hangvételű ének-zene érint meg, de van esetleg, akit mindegyik. Megegyezünk abban, hogy a minőség mindig, mindenhol fontos. Adjunk teret, lehetőséget ennek a törekvésnek, legyen idő arra, hogy fejlődjön, s Isten ítélő szeme, mőgondja döntse el, hogy mi való, s mi nem.

S végül megkérem Czigány Györgyöt: ne becsülje le annyira a fiatalságot – sem a papságot –, hogy azt feltételezi, mintha csak a zene vonzaná őket a templomba, s a papság ezt kihasználja. Tudjuk **jól**, a fiatalok hite tud nemegyszer a legodaadóbban, őszintébben, tisztábban fordulni Isten felé. Becsüljük meg tehát értékeinket, nézzünk előre, ne pedig hátra!

Nehogy valaki is azt gondolja ezek után, hogy haragszom Czigány Györgyre. Távol áll tőlem, de az írására annál inkább neheztelek. Neki, akit oly sokan ismernek, szeretnek nagy zenei és egyházi műveltségéért, s aki – úgy tudom – szívvel-lélekkel az egyház ügye mellett áll, neki lett volna legkevésbé szabad ilyen szétválasztó, zavart keltő, egyoldalú, rendkívülien bántó cikket megfogalmaznia. Nem tudom, mi lehetett a pontos szándéka ennek megírásával, a soraim nem is válaszul készültek, hanem gondolkodást, párbeszédet elindítóknak. Persze ha lesznek hozzá beszélgetőpartnerek.

Kívánok tehát neki, az ismert vers szavaival – szabadon – szerencsét, forró kemencét, fényeket, temető helyett életet, s további sok sikert munkájában – költői-írói munkájában is –, de egyre kevesebb fentebb említett „egy-hangú” írást. Kérdését nyitva hagyva annyit érdemes megjegyezni, hogy a rossz tulajdonságokkal is bőven rendelkező emberből lehet szent; tehát – egy kis analógiai erőltetéssel – legyünk a szent zenében is egy kicsit megértőbbek, kegyesebbek, és végső soron a választ bízzuk arra, Aki egyedül és legbiztosabban ítél.

Kemper Jenőné
„ÉNEKELJETEK ÚJ ÉNEKET AZ ÚRNAK!”

Olvasva az 1993/1. sz. *Távlatok* 114. oldalán megjelent „Lehet-e szent, ami rossz?” című cikket, úgy érzem, meg kell osztanom gondolataimat Önökkel.

Idős korom ellenére (66 év) nem tudok egyetérteni azzal, miért marasztalja el a cikkíró a templomi gitárzenét, a gitározókat, akik a maguk szerette dalokkal dicsérik Istent, és hódolnak előtte. Kizárólag klasszikus zenével, szakavatott zenészek közreműködésével lehet Istent dicsérni? Vagy az ősi gregorián dallamokkal? Hol vannak ilyen szentmisék? Magam is szívesen elmennék! – Csak a művészi zenét hallja meg az Isten, az egyszerű, szívből fakadó dalok nem jutnak fel hozzá? Vajon öröme telik a hagyományos népénekekben, melyet esetenként iskolázatlan hangú és hamisan – de orgonán – játszó kántor énekel? Ilyent is hallottam már, és vezeklés volt végighallgatni egy szertartást. Nem felkeltette, hanem elfojtotta az áhítatot.

Az Eucharisztia ünneplésének az örömet, az együvé tartozást kell kifejeznie. „Pengessétek a húrt, verjétek a dobot, lágyan szóljon a hárfa a lant szava mellett!” (Zsolt 81,3) – XXIII. János pápa szavaival élve: Ki kell tárnai az egyház ablakait, hogy a friss szelek átjárják. – Szerintem alkalmazkodni kell a kor igényeihez, és értékelni a fiatalok lelkesedését, mert nem biztos, hogy a beidegződött és megszokott zene való egyedül a templomba. – Azt is kétségbe vonom, hogy papjaink templomba csalogatónak szánták a gitármuzsikát, ők legfeljebb hozzájárulásukat adták a megszólaltatáshoz.

Akik gitárjaikkal és énekeikkel lélekben és igazságban dicsőítik Istent, azok zenéjének nagyobb az evangelizációs ereje a keresők számára, mint a hasonló indíttatású művészi zenének. – Nemcsak birtokon belül kell élményt adni, hanem megosztani a kívülállókkal hitünk gyümölcseit. „Énekeljétek új éneket az Úrnak, minden föld zengjen dalt az Úrnak! Énekeljétek az Úrnak, és áldjátok nevét, naponként hirdessétek üdvösségét! Hirdessétek dicsőségét a pogányok között!” (Zsolt 96,1-3)

Választási lehetőségünk van: aki a zenekari misét szereti, azon vegyen részt, aki a népénekest, oda menjen, aki a csendest, az ott mélyüljön el. Egyiknek sem érték mérője a másik.

Hol vannak azok a szakemberek, akik kritika helyett zenei tapasztalatukkal és a nyelvezet példamutató erejével segítenék a keresztény könnyűzene művelőinek igényét?

Távlatok / 10. – 1993. 2. szám, Kultúra és élet, 249. old.
(<http://www.tavlatok.hu/38elottiek/tavlatok10.htm>)